

LBRIS

We know
books

Politicile culturale ale emoției

SARA AHMED

**Traducere din limba engleză de
Cătălina Stanislav și Ilinca Pop**

Editura Universității „Lucian Blaga” din Sibiu

2024

CUPRINS

INTRODUCERE SIMTE-ȚI CALEA	8
1 CONTINGENȚA DURERII	27
2 ORGANIZAREA URII	51
3 POLITICILE AFECTIVE ALE FRICII	73
4 PERFORMATIVITATEA DEZGUSTULUI	95
5 RUȘINEA ÎN FAȚA CELORLALȚI	117
6 ÎN NUMELE IUBIRII	141
7 SENTIMENTE QUEER	165
8 ATAȘAMENTE FEMINISTE	193
CONCLUZIE EMOȚII JUSTE	219
POSTFAȚĂ EMOȚIILE ȘI OBIECTELE LOR	233
NOTE	267
REFERINȚE	297
INDICE DE NUME	319

1 | CONTINGENȚA DURERII

Mine de teren. Ce înseamnă aceste cuvinte pentru dumneavoastră? Întunecate de rănille îngrozitoare și de nenumăratele decese asociate cu ele, probabil că vă fac să vă simțiți furioși sau întristați. Sunt sigur că veți fi interesați de poveștile de succes pe care sprijinul dumneavoastră constant le-a ajutat să apară [...]. Minele de teren. Minele de teren provoacă durere și suferință în întreaga lume și de aceea Christian Aid colaborează cu parteneri din întreaga lume pentru a le elimina [...]. Mine de teren. Ce înseamnă acest cuvânt pentru dumneavoastră acum? Sper că aveți un sentiment de încredere.

(Scrisoare Christian Aid, 9 iunie 2003)¹

Cum intră durerea în politică? Cum sunt modelate experiențele trăite ale durerii prin contactul cu ceilalți? Durerea a fost adesea descrisă ca o experiență privată, chiar solitară, ca un sentiment pe care eu îl am și pe care alții nu îl pot avea sau ca un sentiment pe care alții îl au și pe care eu însămi nu îl pot simți (Kotarba 1983: 15). Cu toate astea, durerea celorlalți e mereu evocată în discursul public, ca fiind cea care necesită un răspuns atât colectiv, cât și individual. În citatul de mai sus dintr-o scrisoare Christian Aid, durerea celorlalți e prezentată mai întâi prin utilizarea cuvintelor „mine de teren”. Cuvintele nu sunt însoțite de o descriere sau de un istoric; se presupune că ele în sine sunt suficiente pentru a evoca cititorului imagini de durere și suferință². Într-adevăr, cuvintele sunt repetate în scrisoare și sunt transformate din „semne” în „agenți” în spatele acuzațiilor. „Minele de teren provoacă durere și suferință în întreaga lume”. Desigur, această afirmație spune un adevăr cert. Și totuși a face din minele de teren „cauza” durerii și suferinței înseamnă a te opri prea devreme într-un lanț de evenimente: minele de teren sunt ele însele efecte ale istoriei războiului; ele au fost amplasate de oameni pentru a răni și a mutila alți oameni. Cuvântul evocă această istorie, dar o și reprezintă, ca istorie a războiului, a suferinței și a nedreptății. O astfel de scrisoare ne arată cum limbajul durerii operează prin semne, care

transmit istorii ce implică leziuni ale corpurilor în același timp în care ascund prezența sau „munca” altor corpuri.

Scrisoarea e adresată „prietenilor” asociației Christian Aid, cei care au donat deja pentru ei. Se concentrează pe emoțiile cititorului care e interpelat ca „dumneavoastră”, ca cel care are „probabil” anumite sentimente legate de suferința și durerea altora și această mișcare e cea care le permite să dăruiască. În acest sens, scrisoarea nu este despre celălalt, ci despre cititor: sentimentele cititorului sunt cele care sunt abordate, care sunt „subiectul” scrisorii. „Furia” și „tristețea” pe care cititorul ar trebui să le simtă atunci când se confruntă cu durerea celuilalt sunt cele care îi permit cititorului să intre într-o relație cu celălalt, bazată pe generozitate și nu pe indiferență. Emoțiile negative de furie și tristețe sunt evocate ca fiind ale cititorului: durerea celorlalți devine „a noastră”, o apropiere care transformă și poate chiar neutralizează durerea lor în tristețea noastră. Nu este vorba în mod obligatoriu despre faptul că suntem „cu ei” simțindu-ne triști; sentimentele negative aparent comune nu poziționează cititorul și victima într-o relație de echivalență sau în ceea ce Elizabeth V. Spelman numește co-suferință (Spelman 1997: 65). Mai degrabă, ne simțim triști *despre* suferința lor, o „*despreitate*” care se asigură că ei rămân obiectul „sentimentului nostru”. Așadar, la un anumit nivel, acceptând imperativul de a se întrista pentru durerea celuilalt, cititorul este aliniat cu celălalt. Dar alinierea funcționează prin diferențierea între cititor și ceilalți: sentimentele lor rămân obiectul „sentimentelor mele”, în timp ce sentimentele mele doar aproximează forma sentimentelor lor.

Este edificator faptul că narațiunea scrisorii e plină de speranță. Scrisoarea cu siguranță promite multe. Ceea ce se promite nu e atât depășirea durerii celorlalți, cât insuflarea încrederii cititorului: „Sper să simțiți un sentiment de încredere”. Durerea celuilalt este depășită, dar nu este obiectul speranței în narațiune; mai degrabă, depășirea durerii este un mijloc prin care cititorul capătă încredere. Astfel, cititorul, pe care îl putem numi în mod inadecvat „subiectul occidental”, se simte mai bine după ce aude povești individuale de succes, narate ca depășire a durerii, precum și ca vindecare a comunității. Aceste povești sunt despre viețile unor persoane care au fost salvate: „Chamreun este un supraviețuitor al unei explozii de mină terestră și, după ce și-a pierdut piciorul, e cu atât mai hotărât să facă din comunitatea sa un loc mai sigur în care să trăiască”. Aceste povești despre curaj, despre depășirea durerii, sunt într-adevăr emoționante. Dar e interesant că agentul

din aceste povești nu este celălalt, ci organizația caritabilă, aliniată aici cu cititorul: prin „sprijinul dumneavoastră constant”, ați „contribuit la apariția” acestor povești de succes. Prin urmare, narațiunea din scrisoare se încheie cu însuflarea „încrederii” cititorului. După cum se sugerează, cuvintele „mine de teren” îi fac acum pe „dumnealor” să simtă un sentiment de încredere, mai degrabă decât de furie sau tristețe.

Această scrisoare și discursurile caritabile ale compasiunii ne arată mai pe larg că poveștile despre durere implică relații complexe de putere. Așa cum scrie Elizabeth V. Spelman în *Fruits of Sorrow* [*Roadele durerii*], „Compașiunea, ca alte forme de îngrijire, poate, de asemenea, să consolideze modelele de subordonare economică și politică responsabile pentru astfel de suferințe” (Spelman 1997: 7). În scrisoare, cititorului i se însuflă încredere printr-un ocol spre furie și tristețe față de durerea altora. Cititorul este, de asemenea, ridicat într-o poziție de putere asupra celorlalți: subiectul care oferă celui alt este cel care se află „în spatele” posibilității de a depăși durerea. Reprezentarea excesivă a durerii celorlalți este semnificativă prin faptul că îl fixează pe celălalt ca fiind cel care „are” durere și care poate depăși această durere doar atunci când subiectul occidental se simte suficient de mișcat pentru a dăruia. În această scrisoare, generozitatea devine o formă de caracter individual și poate chiar național; ceva ce avem „eu” sau „noi”, ceea ce se vede în cum suntem mișcați de alții. Transformarea generozității într-o trăsătură de caracter implică fetișism: uită atât darurile făcute de alții (vezi Diprose 2002), cât și relațiile anterioare ale datoriei acumulate de-a lungul timpului. În acest caz, Occidentul dă celorlalți doar în măsura în care se uită ceea ce Occidentul a luat deja prin însăși capacitatea sa de a dăruia în primul rând. În scrisoarea Christian Aid, se presupune că sentimentele de durere și suferință, care sunt în parte efecte ale relațiilor socio-economice de violență și sărăcie, sunt atenuate chiar prin generozitatea facilitată de aceste relații socio-economice. Astfel, Occidentul ia, apoi dă, iar în momentul în care dă, repetă și ascunde dăruirea în același timp.

Dar oare e „despre” durere povestea, fie că e ea sub formă de „tristețe a noastră” sau suferința altora? Modul în care am interpretat această scrisoare a implicat citirea *afirmațiilor* referitoare la durere, precum și la tristețe și suferință. Dar ce înseamnă să *suferi* sau chiar să *simți* durere? E dificil să vorbim despre experiența durerii. După cum sugerează Elaine Scarry în cartea sa puternică, *The Body in Pain* [*Corpul în durere*], durerea nu este doar o traumă

corporală, ci rezistă sau chiar „distruge” limbajul și comunicarea (Scarry 1985: 5). Deci, ceea ce pare a fi cel mai evident – cel mai acolo, ceea ce vibrează de a fi „acolo” – alunecă, refuză să fie pur și simplu prezentă în vorbire sau în forme de adresare testimonială. Și totuși, după cum am văzut, „revendicările” durerii și suferinței în numele meu sau al altora sunt repetate în formele de vorbire și de scriere. Există o legătură între suprareprezentarea durerii și nereprezentabilitatea ei. Așadar, de exemplu, s-ar putea să nu fiu în măsură să descriu „în mod adecvat” sentimentele de durere și, cu toate acestea, să-mi evoc durerea, din nou și din nou, ca pe ceva ce am. Vocabularele disponibile pentru descrierea durerii, fie prin limbajul medical care codifică durerea (a se vedea Burns, Busby și Sawchuk 1999: XII), fie prin metaforă, care creează relații de asemănare (a se vedea Scarry 1985), par inadecvate în fața sentimentului.

Ceea ce fac afirmațiile despre durere trebuie să fie legat într-un fel de ceea ce face durerea corpurilor care experimentează durerea. Mai degrabă decât să presupunem că durerea nu este reprezentabilă, acest capitol explorează felul în care munca și limbajul durerii lucrează în moduri specifice și clare pentru a influența diferențele dintre corpuri. Voi reveni la întrebarea cum intră durerea în politică după ce voi reflecta asupra experiențelor trăite de durere.

SUPRAFETE ALE DURERII

Am putea începe prin a ne întreba: Ce este durerea? Ce înseamnă să te doară? Durerea e de obicei descrisă ca o senzație sau un sentiment (Cowan 1968: 15). Dar e, desigur, un anumit tip de senzație. Asociația Internațională pentru Studiul Durerii a adoptat următoarea definiție:

- (a) durerea este subiectivă; (b) durerea este mai complexă decât un eveniment senzorial elementar; (c) experiența durerii implică asocieri între elemente ale experienței senzoriale și o stare emoțională care evită durerea; și (d) atribuirea de semnificație evenimentelor senzoriale neplăcute e o parte intrinsecă a experienței durerii. (Chapman 1986: 153)

Această definiție subliniază faptul că durerea, ca senzație neplăcută sau negativă, nu se reduce pur și simplu la senzație: modul în care experimentăm durerea implică atribuirea de sens prin

experiență, precum și asocieri între diferite tipuri de sentimente negative sau de evitare. Astfel, durerea nu este doar sentimentul care corespunde unei vătămări corporale. În timp ce durerea poate părea evidentă – cu toții ne cunoaștem propria durere, ea taie prin noi – experiența și chiar recunoașterea durerii ca durere implică forme complexe de asociere între senzații și alte tipuri de „stări emoționale”.

În discursul medical, e de la sine înțeles că nu există o relație sau o corespondență simplă între un stimul extern și senzația de durere (ceea ce a condus la dezvoltarea, de exemplu, a teoriei porții de control a durerii) (vezi Melzack și Wall 1996). Durerea nu este tratată doar ca simptom al unei boli sau leziuni: de exemplu, durerea cronică este tratată ca o afecțiune medicală cu propria sa istorie (Kotarba 1983). Există multe cazuri în care relația dintre intensitatea durerii și gravitatea leziunii nu este proporțională (Melzack și Wall 1996: 1). În manualul medical clasic despre durere, *The Challenge of Pain*, Melzack și Wall sugerează că durerea:

nu este doar o funcție a cantității de leziuni corporale și atât. Mai degrabă, cantitatea și calitatea durerii pe care o simțim sunt, de asemenea, determinate de experiențele noastre anterioare și de cât de bine ne amintim de ele, de capacitatea noastră de a înțelege cauza durerii și de a înțelege consecințele acesteia. (Melzack și Wall 1996: 15)

Dacă durerea nu e pur și simplu un efect al vătămării corporale, atunci cum putem să înțelegem durerea?

În loc să ne gândim la modul în care sentimentul de durere este determinat (de exemplu, de experiențele anterioare), putem să ne gândim la ceea ce face sentimentul de durere. Afectivitatea durerii este esențială pentru formarea corpului ca entitate materială și trăită. În *Eul și Se-ul*, Freud sugerează că eul este „în primul rând un Eu corporal” (Freud 2010: 307). În mod esențial, formarea eului corporal este legată de suprafață: „Eul este înainte de toate o entitate corporală, nu doar una situată la suprafață, ci însăși proiecția unei suprafețe” (Freud 2010: 306). Freud sugerează că procesul de stabilire a suprafeței depinde de experiența senzațiilor corporale precum durerea. Durerea e descrisă ca „percepție exterioară și interioară”³ și care se comportă ca o percepție interioară chiar și atunci când provine din lumea exterioară.” (Freud 2010: 302, sublinierea mea). Prin experiențe senzuale precum durerea ajungem să avem un sentiment al pielii noastre ca suprafață corporală (a se vedea Prosser 1998: 43),

ca ceva care ne separă de ceilalți și ca ceva ce „mediază” relația dintre intern și extern, sau dintre interior și exterior.

Cu toate acestea, durerea nu este cauza formării suprafeței. O astfel de abordare ar ontologiza durerea (și chiar senzația în general) ca fiind ceea ce „conduce” ființa însăși⁴. Mai degrabă, prin fluxul de senzații și sentimente care devin conștiente ca durere și plăcere se stabilesc diferite suprafețe. De exemplu, să spunem că-mi lovesc degetul de la picior de masă. Impresia mesei este una de negare; ea își lasă urma pe suprafața pielii mele, iar eu răspund cu un „au” adecvat și mă îndepărtez, înjurând. Prin astfel de întâlniri dureroase între acest corp și alte obiecte, inclusiv alte corpuri, „suprafețele” sunt simțite ca „fiind acolo” în primul rând. Ca să fiu mai exactă, *impresia unei suprafețe este un efect al unor astfel de intensificări ale sentimentului*. Devin conștientă de faptul că corpul meu are o suprafață doar în cazul în care simt disconfort (senzații de înțepături, crampe) care se transformă în durere printr-un act de interpretare și recunoaștere („doare!”), care este, de asemenea, o judecată („este rău!”). Recunoașterea unei senzații ca fiind dureroasă (de la „doare” la „este rău” la „îndepărtează-te”) implică, de asemenea, reconstituirea spațiului corporal, ca reorientare a relației corporale cu ceea ce este atribuit drept cauză a durerii. În acest caz, după ce am „simțit” suprafața ca fiind dureroasă, îmi îndepărtez degetul de la apropierea sa de suprafața mesei. Mă îndepărtez de ceea ce simt că este cauza durerii și am senzația că mă îndepărtez de durere.

Un astfel de argument sugerează o relație intimă între ceea ce Judith Butler a numit „materializare” – „efectul limitării, fixității și suprafeței” (Butler 2023: XV) – și ceea ce eu aș numi *intensificare*. Prin intensificarea impresiilor de durere corpurile și lumile se materializează și capătă formă sau se produce efectul de limită, suprafață și fixitate. A spune că sentimentele sunt esențiale pentru formarea suprafețelor și a frontierelor înseamnă a sugera că ceea ce „face” aceste frontiere le și desface. Cu alte cuvinte, ceea ce ne separă de ceilalți ne și leagă de ceilalți. Acest paradox este clar dacă ne gândim la suprafața pielii înseși ca fiind ceea ce pare să ne conțină, dar și un loc unde ceilalți produc *impresii* asupra noastră. Această funcție contradictorie a pielii începe să capete sens dacă renunțăm la presupunerea că pielea este pur și simplu deja acolo și începem să ne gândim la piele ca la o suprafață simțită doar în cazul în care se „produc impresii” în întâlnirile pe care le avem cu alții. După cum spune Roselyne Rey: „Prin pielea lui [sic] – granița dintre sine și lume [...] fiecare om este supus unei multitudini de impresii” (Rey 1995: 5).

LIBRIS | We know books

Această scoatere la suprafață a corpurilor implică supradeterminarea percepției senzoriale, a emoției și a judecății. Prin recunoașterea sau interpretarea senzațiilor, care sunt răspunsuri la impresiile obiectelor și ale celorlalți, suprafețele corporale iau formă. Nu spun aici că emoțiile sunt același lucru cu senzațiile, ci că însăși intensitatea percepției înseamnă adesea o alunecare de la una la alta, adică o alunecare care funcționează într-adevăr ca succesiune în timp. Prin urmare, deși senzația și emoția sunt ireductibile, ele nu pot fi separate pur și simplu la nivelul experienței trăite⁵. Senzațiile sunt mediate, oricât de imediat par să lase o impresie asupra noastră. Nu numai că interpretăm astfel de senzații, dar modul în care se simt senzațiile în primul rând poate fi legat de o istorie trecută a interpretărilor, în sensul că procesul de *recunoaștere* (a unui sentiment sau a altuia) este legat de ceea ce știm deja. De exemplu, senzația de durere este profund afectată de amintiri: poți simți durere atunci când îți amintești de o traumă din trecut printr-o întâlnire cu altcineva. Sau dacă te doare ceva, poți să cauți în amintirile tale și să vezi dacă ai mai avut această durere, făcând diferența dintre străin și familiar. În fapt, chiar înainte de a-mi începe căutarea, senzația mă poate impresiona într-un anumit fel, trecând peste conștiința mea. Abia mai târziu îmi voi da seama că durerea „doare” *din cauza* unui lucru sau a altuia. Chiar dacă durerea este descrisă de mulți ca fiind non-intențională, ca nefiind „despre” ceva, ea este afectată de obiectele percepției care se acumulează ca experiența corporală anterioară. Ba mai mult, Lucy Bending sugerează că, deși durerea poate să nu fie despre ceva, ea este totuși „din cauza a ceva”, iar acest „din cauza” implică acte de atribuire, explicație, narațiune, care funcționează ca obiect al durerii (Bending 2000: 86). Nu este vorba doar de faptul că ne interpretăm durerea ca fiind un semn a ceva, ci și despre faptul că modul în care durerea e resimțită în primul rând este un efect al impresiilor din trecut, care deseori nu se văd. Cuvintele pe care le folosim apoi pentru a spune povestea durerii noastre acționează, de asemenea, pentru a ne remodela corpul, creând noi impresii. Alunecarea între senzații de durere și alte tipuri de „stări sentimentale negative” e legată de rolul durerii în crearea suprafețelor corpurilor.

Poate părea contraintuitiv să spunem că durerea este esențială pentru formarea corpului ca suprafață de percepție. De exemplu, nu am oare deja un sentiment al locului în care se află corpul meu înainte de a-l simți ca fiind „rănit”? Nu este această cunoaștere necesară chiar pentru capacitatea de a simți acea durere ca durere

în diferite părți ale corpului? Cum altfel aş putea spune: „Mă doare degetul de la picior”? Sigur, într-un fel, am deja un simț al suprafeței corpului meu. La urma urmei, experiența vieții implică multiple coliziuni cu obiecte și cu alții. Prin astfel de ciocniri îmi formez un sentiment al propriei persoane ca fiind (mai mult sau mai puțin) separată de ceilalți, precum și un sentiment al suprafețelor corpului meu. Un astfel de sentiment de separare poate fi crucial pentru supraviețuirea corpului (pentru cei care nu au capacitatea de a simți senzații asemănătoare durerii, lumea este foarte periculoasă)⁶, deși poate fi resimțit diferit de către corpuri diferite. Așadar, am un simț al sinelui în calitate de corp, înainte de a mă confrunta cu un obiect. Dar ceea ce este esențial e faptul că, deși am un simț al corpului meu înainte de fiecare nouă confruntare, corpul meu pare să *dispară din peisaj*; este adesea uitat pe măsură ce atenția mea se îndreaptă spre alte lucruri.

Acest proces este descris foarte frumos în *The Absent Body* [*Corpul absent*] de Drew Leder, potrivit căruia „corpul este «absent» doar pentru că este perpetuu în afara sa, prins într-o multitudine de interacțiuni cu alți oameni” (Leder 1990: 4). Astfel, experiențele de disfuncționalitate (cum ar fi durerea) devin trăite ca o întoarcere la corp sau ca o readucere în conștiință a ceea ce a devenit absent: „În măsura în care corpul tinde să dispară atunci când funcționează fără probleme, el ne captează adesea atenția cel mai puternic în momentele de disfuncție” (Leder 1990: 4). Intensitatea unor sentimente precum durerea ne readuce la suprafața corpului nostru: durerea mă readuce la corpul meu. Leder sugerează și că durerea poate duce adesea la un corp care se *retrage în sine*, în timp ce plăcerea tinde să deschidă corpurile către alte corpuri (Leder 1990: 74-5; vezi și Capitolul 7). Într-adevăr, corpurile cu dureri ne-ar putea atrage atenția chiar în acest proces de retragere; „formarea” lor este o „reformare”. Suprafețele corporale devin reformate nu doar în cazurile în care ne îndepărtăm de obiectele care provoacă răni, ci și în *procesul de a ne îndrepta spre corp și de a încerca să ne îndepărtăm de durere*. În experiențele mele legate de durerile menstruale⁷, de exemplu, simt o pulsație surdă care mă face să mă ghemuiesc. Încerc să devin cât se poate de mică. Mă îmbrățișez. Mă întorc într-o parte și în alta. Durerea mă apasă. Corpul meu ia o formă diferită pe măsură ce încearcă să se îndepărteze de durere, chiar dacă ceea ce este îndepărtat este simțit în corpul meu.

Cu toate acestea, nu aş folosi termenii „absent” și „prezent” pentru a descrie corporalitatea, așa cum face Leder, deoarece aceștia implică posibilitatea ca orice corp să *poată* pur și simplu

să apară sau să dispară. Mai degrabă, aș sublinia natura economică a intensificării și aș sugera că cineva este mai mult sau mai puțin conștient de suprafețele corporale în funcție de variația și intensitatea experiențelor corporale. Intensitatea senzațiilor de durere ne face conștienți de suprafețele noastre corporale și subliniază *natura dinamică a suprafeței înseși* (retragere, îndepărtare, apropiere, deplasare). O astfel de intensitate poate lăsa o impresie pe suprafețele corpurilor prin negare: suprafața e simțită atunci când ceva e simțit „în contact” cu ea. După cum sugerează Elaine Scarry, experiența durerii e adesea resimțită ca o negare: ceva din exterior apasă asupra mea, chiar intră în mine (Scarry 1985: 15). Atunci când nu există un obiect exterior, construim obiecte sau arme imaginare care să le ocupe locul: putem folosi expresii precum „mă simt de parcă aș fi fost înjunghiată cu un cuțit” (Scarry 1985: 55). Această intruziune percepută ca un corp străin în corpul nostru este cea care creează dorința de a restabili granița, de a alunga durerea sau obiectul (imaginar, material) pe care îl considerăm „cauza” durerii. Durerea implică încălcarea sau transgresarea graniței dintre interior și exterior, iar prin această transgresiune simt, în primul rând, granița.

Și în exemplul cu durerea menstruală creez un obiect imaginar. Durerea e prea familiară – am mai simțit-o de atâtea ori. Îmi amintesc din nou ca și cum ar fi prima oară. Și așa știu că îmi vine ciclul și cunoașterea afectează felul în care mă simt: afectează durerea. În acest caz, sângele devine „obiectul” care mă împinge, care mă apasă și pe care îmi imaginez că îl împing afară, ca și cum ar fi un străin în interior. Vreau ca durerea să mă părăsească; ea nu face parte din mine, chiar dacă o simt în corpul meu. Astfel, durerea poate fi simțită ca ceva ce „nu sunt eu” în interiorul „meu”: *miza e impresia acestui „nu”*. Prin urmare, nu e deloc întâmplător faptul că senzația de durere e adesea reprezentată – atât vizual, cât și narativ – prin „rană” (o suprafață a pielii vânătă sau tăiată). Rana funcționează ca o urmă a locului în care suprafața unei alte entități (oricât de imaginare ar fi ea) s-a imprimat asupra corpului, o impresie care este simțită și văzută ca violența negației.

Aceste momente de intensificare sunt cele care definesc contururile suprafețelor obișnuite ale locuirii corporale, suprafețe care sunt marcate de diferențe în însăși experiența intensităților⁸. Pe măsură ce senzațiile de durere îmi cer să acord atenție existenței mele corporale, ajung să locuiesc suprafețele lumii într-un mod specific. Furnicăturile, înțepăturile și apoi crampele mă întorc la corpul meu oferindu-mi un sentiment de margine sau graniță,